

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA GAZETE, DERGİ VE İNTERNET HABERLERİNİN KULLANILMASI*

*Tekin ÇELİKKAYA***

*Hamza YAKAR****

ÖZET

Sosyal Bilgiler dersinde, öğretmenlerin ve öğrencilerin birincil kaynak olarak kullandıkları ve takip ettikleri ders kitaplarında gazete haberlerinin nasıl yer aldığı, konu ile alakalı haberlere ne kadar yer verildiği, hangi haberlerin daha çok vurgulandığı ve bunların güncellik durumu ve sayısı büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu araştırmada ilköğretim Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayınevleri tarafından basılan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler kitaplarında gazete, internet ve dergi haberlerine yer verilme durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden Doküman İncelemesi tekniği kullanılmıştır. Sosyal bilgiler kitaplarında gazete haberleri, gazeteden kesilerek kitaba yapıştırılmış haber kupürleri ve metin şeklinde verilmektedir. Dergi haberleri de dergilerden kesilerek yapıştırılmış haber parçaları şeklindedir. İnternet haberleri, bilgisayar ekranında görünen internet sayfası görüntüsü içerisinde aynen çıktısı alınıp yapıştırılmış şekilde verilmektedir. MEB yayınında, tüm haber temaları özel yayınevine göre daha fazla yer almaktadır. Haber temaları içerisinde her iki yayınevi içinde en çok gazete haberleri sonrasında internet en son olarak da dergi haberleri gelmektedir. Sosyal bilgiler kitaplarında basım yılı (2013) itibariyle son bir-iki yıl içerisinde meydana gelmiş olan güncel konuların seçilmesine dikkat edilmediği görülmektedir. Sınıf düzeyine göre bakıldığında, en fazla haber teması 6. sınıf ve en az haber teması 7. sınıfta yer almaktadır. Programın öngördüğü gazete kupürlerinden yararlanma ile ders kitabına yansıyan haber sayıları arasında doğru bir orantı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, gazete haberi, dergi haberi, internet haberi.

* Bu çalışma 26-28 Nisan 2014 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen International Symposium on Social Studies Education III Education Chess: Education System, 4 +4 +4 and Social Studies Education Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü, El-mek: tcelikkaya@gmail.com

*** Arş. Gör. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü, El-mek: hmzyakar@gmail.com

THE USE OF NEWSPAPERS, MAGAZINES AND INTERNET NEWS IN SOCIAL STUDIES CURRICULUM¹

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Social studies can provide useful results to be obtained in education and training in order to keep in touch school and lessons from everyday life by moving some current events into classes. It is social studies lessons that the most intertwined with topical issues one of the lessons. Understanding of children the necessity of being aware of current events is important to be trained for the purposes of social studies as an informed citizen (Gedik, 2008).

Current events provide that students' knowledge learned in school to make connections between real life, their acquired knowledge practise in real life problems and follow new developments in the area and country they live (Erden, u.d). Looking at researches made on the use of newspaper, impact on academic achievement (Uygur ve Yelken, 2010; Ünlüer, 2008) the purpose and course relationship (Deveci, 2005; Kabapınar ve Baysal, 2004; Munck, 2007) news analysis (Kee, Ibrahim and Mustafa, 2010) is in the form and hasn't been found a research which discusses the case of newspaper articles in the social studies book. For this reason, it is important that newspapers, magazines and internet news allowing the transfer of current events to what extent is existed in curriculum.

Purpose

It is important that teachers and students use as the primary source and they follow in textbooks how is existed, issues related to the news how much space is given, which reports more emphasis and their update status and number in social studies.

Therefore, in this study, it is aimed to determine newspapers, internet and magazine news of status published by the Ministry of Education and private publishing houses in primary education 4th, 5th, 6th and 7th grade social studies textbooks.

Method

In this study was used "Document Analysis" technique which is one of the qualitative data collection methods. Inductive analysis method was used for data analysis.

Population and Sample

In this study, it is examined both the latest edition of Ministry of Education and private publishing houses in primary education 4th, 5th, 6th and 7th grade Social Studies teacher's book (2013-2014).

Data Collection Process

Social studies teacher guide books that indicated within the scope of the study were examined, findings related to newspapers and internet

¹This study is expanded form of verbal presentation organized by Gazi University at the International Symposium on Social Studies Education III Education Chess: Education System, 4 +4 +4 and Social Studies Education, between 26-28 April 2014.

news that put textbooks taking from newspapers and magazines such as periodical publications were presented in tables by determining and making comparisons on the basis of the unit. Newspaper articles in social studies books were presented in the form of newspaper clippings and text cut and pasted from newspapers to textbooks. In addition, magazine news is in the form of news article parts cut from magazines glued to textbooks. Internet news are given exactly in the form of printed out and glued appears of computer screen.

Some of the data obtained from the research was analyzed at the data gathering phase periodically, after that following the completion of activities was analyzed relationship with each other and consistency of data again analyzed. Researchers examined 20% of research data independently and then compare the analyzes were made.

As a result of the comparison determined analysis to be consistent with each other, in the identification of themes has been reached consensus among researchers. In order to support the comments made by researchers and to reflect news content were used excerpts from the document text. (Fig. 1: p. 259)

Findings

Despite of the use 41 news at 4th grade in publishing ministry of education, consist 33 of this newspaper, 1 of this news magazines and 7 of this internet. While in total 33 news are existed in private publishing, consist 32 of this newspaper, 1 of this internet but news magazines are not existed. Despite of the use 83 news at 5th grade in publishing ministry of education, consist 51 of this newspaper, 28 of this internet and 4 of this news magazines. While in total 34 news are existed in private publishing, consist 4 of this newspaper, 27 of this internet and 3 of this news magazines. Despite of the use in total 108 news at 6th grade in publishing ministry of education, consist 62 of this newspaper, 38 of this internet and 8 of this news magazines. While in total 24 news are existed in private publishing, consist 4 of this newspaper, 20 of this internet and news magazines are not existed. Despite of the use in total 33 news at 7th grade in publishing ministry of education, consist 19 of this newspaper, 14 of this internet. While in total 9 news are existed in private publishing, consist 6 of this newspaper, 3 of this internet as for the news magazines, they are not existed both in publishing.

All the news themes are existed more in publishing ministry of education according to private publishing. The total number of all news themes (264) in publishing ministry of education is more than twice the total number of news themes (100) in private publishing. It is the newspaper news themes (211) that most used in publishing ministry of education and private publishing.

Internet news theme is existed in Ministry of Education publication (87) and private publishing (51). Current news is existed in Ministry of Education publication (264) and private publishing (100) with the theme of the news. It is the newspaper theme of Ministry of Education publication (165) that given the location of the most current news in the curriculum.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Conclusion, Discussion and Suggestion

It seems that the internet news aren't used at 4th and 5th grade textbooks in studies made by Gedik (2008) and examined the books of belonging to the year 2006-2007, while using 7 internet news at 4th grade Ministry of Education publication and 1 internet news at 4th grade private publishing; 28 internet news at 5th grade Ministry of Education publication and 27 internet news at 5th grade private publishing.

This situation shows that internet news are used pretty widely in 2014 compared with belongs to the year 2014 and 2006. In the study made by Gedik (2008) the most widely used source of information is the newspaper at 4th and 5th grade textbooks.

In the social studies curriculum, except for the news which is used as a historical document, news referring to important problems of present are the current news (Akbaba, 2013). Current news are existed in the MEB (264) and in the private publishing house (100).

All news themes in the MEB are used more according to the private publishing house. In both publishing, the most newspaper articles then internet and finally magazine news themes are used in the all news themes.

It is uncovered that is used the most newspaper and at least magazine news in total as source of news in the books examined in studies made by Gedik (2008) too. This situation reveals a great lack of using of the internet news in a 5 year period from 2008 to 2013 that the children increasingly use the internet.

When the number of current issues that used in social studies textbooks analyzed it is observed that increased from the 4th to the 6th grade class. In the 6th grade books are used more news about current topics as compared to other social sciences textbooks. On the other hand, it is observed that news about current issues decrease in the 7th grade social studies textbook. Here in may have an impact of the subject of the intensity and predominantly the history unit exist in 7th grade social studies textbook.

When thinking age of use the internet and computer decrease, existing internet based news quantitatively in from the 4th grade to the 7th grade textbooks, may be guiding for the use of students the computers and the internet in a useful way. In this way, students can become conscious about essential information and research news.

In this study, the most widely used source of information is the newspaper at 4th and 5th grade textbooks, but at 5th grade private publishing the most widely used source of information is the internet. It seems that is not pay attention the selection of the current issues occurred in the last two years in year of publication (2013) social studies textbooks.

With respect to the class level the most news theme is existed 6th grade and at least news theme is existed 7th grade social studies. There is a direct correlation between benefit from newspaper clippings stipulated by the curriculum and the number of news in the textbooks. Considering the use of the type of news, the use of the current news is more than the use of news as historical documents. Representation form of news sources in book vary in the Ministry of Education and

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

private publishing. The news are shown the type of source and history under of news sources in the ministry publication (For Example: Newspaper News, 10 February 2009; Internet News, 17 August 2008).

The news are shown writing news types and its order in brackets and are given the date of the news the bibliography for the news in the private publication ((For Example: 4.2 from the Press, Newspaper News (1) form). Web page is confused with the internet news in form of the use of news. In some places, web page are shown in form of the news, the internet news are also shown in form of web page in the book in some places.

In the writing of news sources is noted some inaccuracies in textbooks. In Ministry of Education publication the sub-themes used news theme is more than private publishing. All the news themes are much more existed in Ministry of Education publication according to private publishing.

In both publishing, the most newspapers then internet news and magazines as the latest are existed in news themes. The most news themes are existed at 6th grade and the least news themes are existed at 7th grade with respect to grade level. There are direct proportion benefit from newspaper clippings the program envisaged between the number of news are reflected in textbooks.

Suggestions

- ✓ In each new edition of the textbook can be updated again and can display more new topics because of current issues constantly change.
- ✓ The number of internet based news can be increased from 4th grade to 7th grade in the textbook.
- ✓ Using more news magazine in the textbook may be useful for the students to gain the habit of reading magazines. Magazine news that selected form of attract the interest of students particularly, to arouse the curiosity and more information could make you feel the need to acquire can be more effective.

Key Words: Social studies curriculum, newspapers, magazines news, internet news.

Giriş

Dewey'in de belirttiği gibi kontrol altında olan bir çoğunluk yerine eleştiri yapabilen insanlar yetiştirmek için var olan en iyi silah eğitimidir. Demokrasi, eğitimden memur, yönetici ve sanayici yetiştirmekten daha fazlasını beklemektedir. Öğrencilerin sivil haklarını kazanmak, savaşları durdurmak, değişim için uğraşan vatandaş gruplarına katılmalarını sağlamak için güncel olaylarla ilgilenmesi bir zorunluluktur (Libressco, 2003). Sosyal bilgiler programının en önemli amaçlarından biri, çocuklara sürekli değişen dünyada toplum içinde beraberlik içinde yaşayabilme becerisi kazandırmaktır.

Sosyal bilgiler dersi, okulu ve dersleri günlük hayattan koparmamak için bazı güncel olayları derslere taşıyarak eğitim ve öğretimde faydalı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Güncel konularla en fazla iç içe olan derslerden biri sosyal bilgiler dersi (Gedik, 2008). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanan, dersin konularını gazetede bulunan günlük haberlerle ilişkilendiren bir öğretmen, güncel olayları sınıfa taşıyarak öğrencileri güdülemenin yanı sıra, toplumsal olaylara

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

karşı duyarlı, sorumlu, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini daha iyi tanıyan bireyler yetiştirmiş olur (Yaşar ve Gültekin, 2009). Sosyal bilgiler programları, sürekli olarak değişen ülke ve dünya sorunlarını tanımlayan, anlayan ve çözmek için üzerinde çalışan insanları yetiştirme sorumluluğuna sahiptir (Öztürk ve Dilek, 2002). Bu sorumlulukları yerine getirebilmek, dersleri eğlenceli hale getirerek öğrencilerin derse katılımlarını sağlamak için gazete, dergi ve internet haberlerinden yararlanılabilir.

Gazete kelimesi, Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde “*Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2014). Gazete, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde günlük olayları işlerken kullanabileceği güncel bir bilgi kaynağıdır. ABD’de ders kitabı yayımcıları 11 Eylül terörist saldırıları ile ilgili bilgileri Sosyal Bilgiler ders kitaplarının yeni baskılarına eklemeye çalışmışlardır (Street, 2002). 2004 Sosyal Bilgiler öğretim programında öğretim süreci içerisinde gazete ile ilgili etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Gazete çıkarma, haber toplama, gazete makalelerini sebep-sonuç ilişkisi ile okuma, gazete için reklam hazırlama şeklinde birçok etkinlik Sosyal Bilgiler öğretim programında yer almaktadır (Ünlüer ve Yaşar, 2012).

2004 yılındaki Sosyal Bilgiler öğretim programında gazeteler için ayrı bir kılavuz yayımlanmış ve burada Sosyal Bilgiler dersi konularındaki ünite ve kazanımlarla gazetelerin kullanılması ilişkilendirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 24.01.2008 tarih ve 3 no’lu kararında, “*İlköğretim 4.-8. sınıf öğretim programlarının, öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*” başlığıyla önerilerde bulunmuş, bu yöndeki resmi yazıyı tüm ilköğretim okullarına göndermiş ve gereğinin yapılması yönünde görüş bildirmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın gazete kullanılmasıyla ilgili 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere ek bir program çıkarması bu konuya verdiği önemin açık bir göstergesidir.

Gazete, dergi, internet haberlerinin kullanılarak güncel olayların sosyal bilgiler dersinde öğretilmesinin çok önemli faydaları vardır. Bu tür haberlerin kullanılmasının faydaları şu şekilde sıralanabilir (Akbaba, 2009; Deveci, 2005; Dönmez ve Yazıcı, 2008; Guenter, 2014; Karadağ ve Kayabaşı, 2011; Tomal, Karadeniz ve Demirkaya, 2008; Street, 2002):

- ✓ Tartışma yönteminde kullanılabilirler.
- ✓ Güncel olmaları nedeniyle öğrencilerin ilgilerini çekerler.
- ✓ Proje ve ev ödevi çalışmaları için bilgi kaynağıdır.
- ✓ Yakın çevre eğitiminde yararlanılabilir.
- ✓ Metin analizi çalışmalarında kullanılabilirler.
- ✓ Tablo-grafik yorumlama ve oluşturma becerilerini geliştirirler.
- ✓ İlgi çekici haberler olmaları nedeniyle öğrencileri derse motive ederler.
- ✓ Sosyal bilgiler kavramları ve becerilerinin öğretimi için “gerçek yaşam aktarımı” sağlar.
- ✓ Öğrencilerin okumalarını, eleştirel düşüncelerini ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.
- ✓ Genç bireylerin tarih bilinci, sosyal düzen eleştirisi gibi ilgilerini geliştirmelerine katkı sağlar.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- ✓ Gazetelerin etkili kullanımı sayesinde bazen öğrenilmesi çok zor olan kavramlar rahatlıkla öğrencilere öğretilir.
- ✓ Öğrencilerin birinci elden görsel kaynakları analiz edebilmelerine ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Öğretmenlere, öğretim sırasında yararlanabilecekleri sayısız okuma materyali sunar.
- ✓ Toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu, öğrencilerin içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini tanıyan bireyler olarak yetiştirilmesine yardımcı olur.

Güncel olaylar öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgiler ile gerçek hayat arasında bağlantı kurmalarını, kazandıkları bilgileri gerçek hayattaki problemlere uygulamalarını ve yaşadıkları bölge ve ülkedeki yeni gelişmeleri takip etmelerini sağlar (Erden, bt).Gazete kullanımına ilişkin yapılan araştırmalara bakıldığında, akademik başarıya etkisi (Tangülü, 2013; Uygur ve Yelken, 2010; Ünlüer, 2008) amacı ve dersle ilişkisi (Deveci, 2005; Kabapınar ve Baysal, 2004; Munck, 2007) haber analizi (Kee, İbrahim ve Mustafa, 2010) şeklinde olup Sosyal Bilgiler kitaplarında gazete haberlerine yer verilme durumunun ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple güncel olayların aktarımını sağlayan gazete, dergi ve internet haberlerine programda ne derecede yer verildiği önemlidir.

Shannon'un (1982) yaptığı bir araştırmaya göre, öğrenciler sınıf ortamında zamanlarının %70-95 arasındaki süreyi ders kitaplarına dayalı etkinliklere harcamaktadır (Akt: Ho and Hsu, 2011). Türkiye'de de Adıgüzel (2010) ve Karaca (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin, derslerinde genelde temel ders araç-gereçleri olan ders kitaplarını kullandıkları belirlenmiştir

Ders kitapları, okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin temel materyallerindedir. İlköğretim müfredatı yenilenince, öğrencilere ders kitabı ve kazanımları içeren etkinliklerin bulunduğu çalışma kitabı hazırlanırken, öğretmenler için de ders esnasında kendilerine yardımcı olması amacıyla öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmıştır. "Öğretmen Kılavuz Kitabı", öğretmenlere derste bilgiyi nasıl yapılandıracaklarını ve bu esnada izleyecekleri yolu göstermesinin yanında, öğrencilere derste sahip olmaları gereken kazanımları, beceri ve değerleri de göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde, öğretmenlerin ve öğrencilerin birincil kaynak olarak kullandıkları ve takip ettikleri ders kitaplarında gazete haberlerinin nasıl yer aldığı, konu ile alakalı haberlere ne kadar yer verildiği, hangi haberlerin daha çok vurgulandığı ve bunların güncellik durumu ve sayısı büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu araştırmada ilköğretim Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve özel yayınevleri tarafından basılan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında gazete, internet ve dergi haberlerine yer verilme durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Model

Yapılan çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden Doküman İncelemesi tekniği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tümevarım analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarının hem MEB hem de özel yayınevi son baskıları (2013-2014) incelenmek üzere ele alınmıştır. Araştırmada;

- ✓ 4. sınıf özel yayınevi (Tuna yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2011-2012 öğretim yılından itibaren, beş yıl süreyle 20 Aralık 2010 tarih ve 267 sayılı kararıyla; 4. sınıf MEB yayını Talim ve Terbiye Kurulunun 18.12.2009 gün ve 292 sayılı kararı ile;
- ✓ 5. sınıf özel yayınevi (Pasifik yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.12.2011 gün ve 244 sayılı kararı ile; 5. sınıf MEB yayını Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.12.2009 gün ve 290 sayılı kararı ile;
- ✓ 6. sınıf özel yayınevi (İmyay yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.12.2012 gün ve 245 sayılı kararı ile; 6. sınıf MEB yayını Talim ve Terbiye Kurulu'nun 17.12.2010 gün ve 239 sayılı kararı ile;
- ✓ 7. sınıf özel yayınevi (Anıttepe yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.12.2009 gün ve 309 sayılı kararı ile; 7. sınıf MEB yayını Talim ve Terbiye Kurulu'nun 08.12.2011 gün ve 258 sayılı kararı ile kabul edilen 4.,5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Tümevarım analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Araştırmada, tümevarım analizi kapsamında verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamaları izlenerek (Yıldırım ve Şimşek, 2003) aşağıda belirtilen işlemler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında belirtilmiş olan sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitapları incelenmiş, gazete, dergi gibi süreli yayınlardan alınarak ders kitabına konmuş olan haber konuları ve internet haberlerine ilişkin bulgular ünite bazında tek tek tespit edilerek ve karşılaştırmalar yapılarak, nicelleştirilip tablolar halinde sunulmaya çalışılmıştır (Şekil 1).

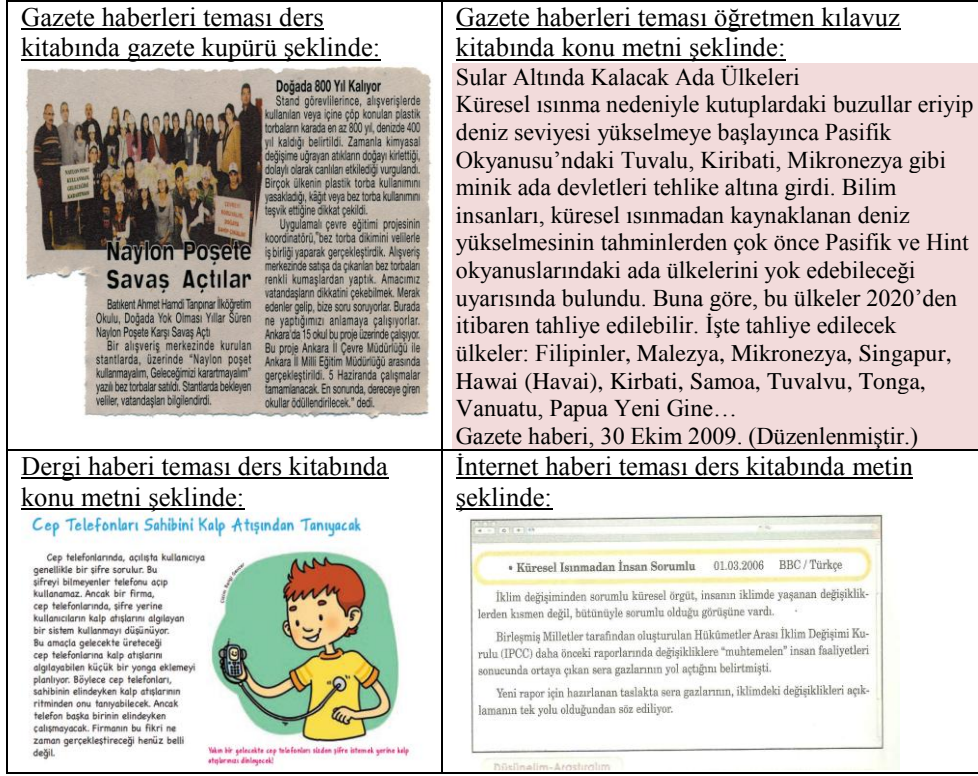
Bu bağlamda inceleme, MEB ve özel yayınevleri tarafından basılan ortaokul sosyal bilgiler 4., 5., 6. ve 7 sınıf öğretmen kılavuz kitapları üzerinden yapılmış olup kılavuz kitabın içinde ayrıca öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı da incelenmiştir. Bulgular bu kitabın içinde yer alan verilerden oluşmaktadır. Verilen örnekler kılavuz, ders ve çalışma kitaplarının tamamını kapsamaktadır. Örneğin; “Ülkemizin Kaynakları” ünitesine ait verilerden biri kılavuz kitabında sayfa 143'te yer alırken, ders kitabında sayfa 109, öğrenci çalışma kitabında ise sayfa 72'de yer almaktadır. Sayfa numaraları her kitapta farklı olduğu için elde edilen verilere ilişkin sunulan örnek alıntıların sayfa numaraları öğretmen kılavuz kitabında bulunduğu yeri göstermektedir. Araştırmacılar tarafından yapılan yorumları desteklemek ve haber içeriğini yansıtmak amacıyla doküman metinlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilerin bir kısmı verilerin toplanma aşamasında düzenli olarak analiz edilmiş olup, etkinliklerin tamamlanmasının ardından tekrar analiz edilen verilerin birbiri ile olan ilişkisi ve tutarlılığı analiz edilmiştir. Araştırmacılar, araştırma verisinin %20'sini bağımsız olarak incelemiş, daha sonra yapılan analizleri karşılaştırmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda analizlerin birbiri ile tutarlı olduğu belirlenmiş, temaların belirlenmesinde araştırmacılar arasında görüş birliğine varılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Şekil 1. Haberlerin kitaba yansıma görüntüleri

BULGULAR

Sosyal bilgiler öğretim programında gazete, internet ve dergi haberlerine üniteler çerçevesinde ne şekilde yer verildiğine ilişkin bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Haberlere İlişkin Bulgular

Ünite No	Ünite Adı	MEB Yayını			Özel Yayın		
		Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi	Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi
1	Kendimi Tanıyorum	-	-	1	5	-	-
2	Geçmişimi Öğreniyorum	4	-	-	1	-	-
3	Yaşadığımız Yer	2	-	1	-	-	-
4	Üretimden Tüketime	7	1	1	2	-	-
5	İyi ki Var	7	-	1	4	-	-
6	Hep Birlikte	7	-	2	8	-	-
7	İnsanlar ve Yönetim	5	-	1	6	-	1
8	Uzaktaki Arkadaşlarımız	1	-	-	6	-	-
Toplam		33	1	7	32	0	1

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 1. incelendiğinde 4. sınıfta gazete, dergi ve internet haberlerine ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabında ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde;

MEB yayınında toplamda 41 habere yer verilirken bunun 33'ü gazete, 1'i dergi ve 7'si ise internet haberinden oluşmaktadır. 2. ünitedeki tüm gazete haberleri tarihsel belge niteliği olan gazetelerin kullanımına örnektir. Çalışma kitabında yer alan “Onların Hiç Futbol Topları Olmadı” başlıklı gazete haberi (1) ile ilgili sorular bulunmaktadır (s.111). “İzmir Dün İşgal Edildi”, “Mustafa Kemal Paşa Samsun'da” ve “Sultanahmet'de Bugün Miting Var” başlıklı gazete haberleri (3) ders kitabında, konu içerisinde yer almaktadır (s.112,113). 4. ünite; ders kitabında, gazete (1) ve dergi (1) haberlerinin sadece başlıkları verilerek “Gazete haberlerini inceletiniz. Öğrencilerinizin bu haberlerden, kaynakların sınırlı olduğu ve bir gün tükenebileceği sonucuna ulaşmalarını sağlayınız.” şeklinde bir açıklama yapılmıştır (s.149). Ders kitabında, bilinçli tüketici ile ilgili gazete haberleri (3) ve çalışma kitabında bilinçli tüketici etkinliği ile ilgili gazete haberleri (2) verilerek bu haberlerin sorgulanması istenmiştir. Kılavuz kitaptaki açıklamada internet sayfası olarak “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının internet sayfasında yer alan alışverişin yapılması sırasında izlenmesi gereken adımları inceletiniz” şeklinde belirtilen internet sayfası, ders kitabında internet haberi (1) olarak geçmektedir. Bu ünitenin, *Ünite Değerlendirmesi* bölümünde, gazete haberi başlığı (1) verilerek haberin konusu sorulmuştur. 5. ünite; Teknolojik ürünlerin kullanımı ile alakalı ders kitabında gazete kupürü (2) düzenlenmiş şekli ile konu içerisinde yer almaktadır. Ünite değerlendirmesinde, soru maddesi olarak gazete haber başlığı (1) yer almaktadır. Ayrıca ders kitabının içerisinde, TÜBİTAK'ın internet sayfasındaki proje haberi (1) internet haberi olarak yer almıştır. 6. ünite; ders kitabında, konunun işlenişinde gazete kupürü şeklinde gazete haberlerine (2) yer verilirken, çalışma kitabında gazete kupürü şeklinde gazete haberleri (4) kullanılmıştır. Ünite değerlendirmesinde soru maddesinde gazete kupürü şeklinde (1) gazete haberine yer verilmiştir. Ayrıca ders kitabında konu içerisinde (1) ve çalışma kitabında “Türk Kızılay'ı Her Yerde” isimli etkinlikte internet haberi (1) kullanılmıştır (s. 195). 8. ünite; programda 1. kazanım gazete haberleri ile ilişkilendirilmesine karşın (MEB, 2008) ders kitabında hiçbir haber türü kullanılmamıştır. Burada sadece çalışma kitabındaki “Kazak Dostlarımız” isimli etkinlikte, gazete haberine (1) yer verilmiştir (s.231).

Özel yayınevinde toplamda 33 habere yer verilirken bunun 32'si gazete, 1'i internet haberinden oluşmakta olup dergi haberine yer **verilmemiştir**. 2. ünite; çalışma kitabında yer alan “Atatürk'e Mektup” isimli etkinlikte gazete haberi (1) bulunmaktadır (s.49). 3. ünite herhangi bir habere yer verilmemiştir. 4. ünite; *Türk Kızılay'ı* ile ilgili olarak ders kitabında gazete kupürü şeklinde gazete haberine (1) ve çalışma kitabında, “Tüketiciden Mektup Var” isimli etkinlikte gazete haberine (1) yer verilmiştir. 5. ünite çalışma kitabında, gazete kupüründen alınan fotoğraf (1) ve gazete kupürü (1) kullanılmış ve ayrıca “Gelecek Derse Hazırlık” başlığı altında öğrencilerin teknolojik ürünlerle alakalı gazete kupürleri getirmeleri istenmiştir (s.116, 120). 5. ünitenin 6. kazanım cümlesi gazete kupürlerinden yararlanma ile ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008). Bu ünitenin ders kitabında, gazete haberleri (2) gazete kupürü şeklinde konu içinde yer almıştır. 7. Ünite; 29 Mart 2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerle ilgili bir internet haberi ise ders kitabında yer almaktadır. Bu internet haberi özel yayınevinde yer alan tek internet haberidir. 8. ünite; ders kitabında ve çalışma kitabında gazete haberlerine (6) gazete kupürü şeklinde yer verilmiştir. Ayrıca ders kitabında “Değişik ülkeler hakkındaki makale, haber, yazı dizileri vb. ile ilgili gazete kupürleri toplatarak elde edilen bilgiler ışığında yazı yazdırabilirsiniz.” şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir (s.181).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Haberlere İlişkin Bulgular

Ünite No	Ünite Adı	MEB Yayını			Özel Yayın		
		Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi	Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi
1	Haklarımı Öğreniyorum	5	1	-	-	-	-
2	Adım Adım Türkiye	4	-	1	-	3	1
3	Bölgemizi Tanıyalım	17	-	3	1	-	10
4	Ürettiklerimiz	4	-	5	2	-	-
5	Gerçekleşen Düşler	5	3	1	1	-	2
6	Toplum İçin Çalışanlar	9	-	8	-	-	6
7	Bir Ülke Bir Bayrak	2	-	2	-	-	8
8	Hepimizin Dünyası	5	-	8	-	-	-
TOPLAM		51	4	28	4	3	27

Tablo 2. incelendiğinde 5. sınıfta gazete, dergi ve internet haberlerine ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabında ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde;

MEB yayınında; toplamda 83 habere yer verilirken bunun 51'i gazete, 4'ü dergi ve 28'i ise internet haberinden oluşmaktadır. 1. ünitenin 4. kazanımı ile ilgili gazete kupürlerinden yararlanılması öngörülmektedir (MEB, 2008). 1. ünitenin çalışma kitabında “*Örnek Davranışlar Bunlar*” isimli etkinlikte gazete haberi, gazete kupürü (1) şeklinde; “*Kimin Hakkı Kimin Sorumluluğu?*” isimli etkinlikte gazete kupürü (1) şeklinde; ders kitabında gazete haberleri konu içerisinde gazete kupürü (2) şeklinde; *ünite değerlendirmesinde* gazete haberi teması gazete kupürü (1) şeklinde kullanılmıştır. Dergi haberi temasında “*Kendimi Değerlendiriyorum*” başlığı altında dergi haberine kısa cevaplı soru maddesinin öncülü (1) olarak yer verilmiştir (s.93). 2. ünitede, gazete haberi temasına ders kitabında gazete kupürü (1) şeklinde; internet haberi temasına ders kitabında konu metni (1) olarak yer verilmiştir. Bu ünite de gazete haberi temasında, *tarihsel belge niteliği olan gazetelerin* kullanımına ders kitabında (2) ve çalışma kitabında (1) gazete kupürü şeklinde yer verilmiştir (s.111, 117). 3. ünitede gazete haberlerinin kullanımı ile 4. ve 7. kazanımlar ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008). Bu ünite de, ders kitabında gazete haberi temasına gazete kupürü (9) şeklinde; çalışma kitabında gazete haberi temasına gazete kupürü (8) şeklinde; internet haberi temasına konu içerisinde metin (2) şeklinde ve çalışma kitabında “*Afetler Neden Felakete Dönüşüyor?*” isimli etkinlikte yer verilmiştir. 4. ünitede sadece 5. kazanım cümlesi ile gazete haberlerinin kullanımı ilişkilendirilmesine karşın (MEB, 2008) bu ünite de, gazete haberi temasına ders kitabında gazete kupürü (2) şeklinde; çalışma kitabında gazete kupürü (1) şeklinde ve *ünite değerlendirmesinde* kısa cevaplı soru maddesinin öncülü olarak (1) yer verilmiştir. 5. ünitede gazete haberi teması ders kitabında gazete kupürü (3) şeklinde; “*Kendimi Değerlendiriyorum*” başlığı altında değerlendirme sorusunun öncülü (1) şeklinde yer almaktadır. Buradaki gazete haberlerinin iki tanesi (s.173, 175), programda öngörülen 2. kazanım cümlesi ile ilişkilidir. Dergi haberi teması, çalışma kitabında “*Teknoloji Her Yerde*” isimli etkinlik (1); ders kitabında *robotlar* ile ilgili bir konuda metin (1) ve “*Kendimi Değerlendiriyorum*” başlığı altında değerlendirme sorusunun öncülü (2) şeklinde yer almaktadır. İnternet haberi temasına ise ders kitabında konu içerisinde “*Bilim İnsanı Nasıl Olunur?*” isimli metin ile yer verilmiştir (s.176).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

6.ünitenin ilk 5 kazanım cümlesi gazete kupürlerinden yararlanma ile ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008). 8. ünitede gazete haberleri ders kitabında, gazete kupürü (4) şeklinde; çalışma kitabında, gazete kupürü (1) şeklinde; internet haberleri ders kitabında, konu içerisinde metin (3) şeklinde; çalışma kitabında, “*Geleceğin Emaneti*” isimli etkinlik (1) şeklinde; “*Reklam Filmi Hazırlıyoruz*” isimli etkinlik (1) şeklinde ve ders kitabının “*Kendimi Değerlendiriyorum*” isimli değerlendirme çalışmasında soru öncülü (1) şeklinde yer almaktadır.

Özel yayınevinde; toplamda 34 habere yer verilirken bunun 4’ü gazete, 3’ü dergi ve 27’si ise internet haberinden oluşmaktadır. 1. ve 8. ünitede, hiçbir haber temasına yer **verilmemiştir**. 2. ünitede, internet haberi temasına çalışma kitabında, “*Bayramlar*” isimli etkinlikte (1) okuma metni şeklinde; dergi haberi temasına ders kitabında, “*Atatürk’ün ölümü sonrasında, dış basında yer alan haberlerden bazılarını konu alan bölümün okunmasını sağlayınız...*” şeklindeki bir açıklama ile konu içerisinde (3) yer verilmiştir (s.103). 3. ünitede, gazete haberi temasına konu içerisinde metin (1) şeklinde; internet haberi temasına ders kitabında metin (9) şeklinde; çalışma kitabında ise internet haberine etkinlik (1) şeklinde yer verilmiştir. 5. ünitede, gazete haberi temasına çalışma kitabında, etkinlik olarak gazete kupürü (1) şeklinde; internet haberi temasına çalışma kitabında, etkinlik olarak metin (1) şeklinde ve ders kitabında konu içerisinde metin (1) şeklinde yer verilmiştir (s.178, 181). 7. ünitede, internet haberi temasına ders kitabında metin (7) şeklinde; çalışma kitabında ise “*5NİK*” isimli etkinlikte metin (1) şeklinde yer verilmiştir (s. 229).

Tablo 3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Haberlere İlişkin Bulgular

Ünite No	Ünite Adı	MEB Yayını			Özel Yayın		
		Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi	Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi
1	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	10	1	1	1	-	2
2	Yeryüzünde Yaşam	1	-	-	-	-	-
3	İpek Yolu’nda Türkler	3	1	1	-	-	-
4	Ülkemizin Kaynakları	23	-	6	-	-	1
5	Ülkemiz ve Dünya	11	1	9	2	-	3
6	Demokrasinin Serüveni	4	-	5	-	-	4
7	Elektronik Yüzyıl	10	5	16	1	-	10
TOPLAM		62	8	38	4	0	20

Tablo 3. incelendiğinde 6. sınıfta gazete, dergi ve internet haberlerine ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabında ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde;

MEB yayınında; toplamda 108 habere yer verilirken bunun 62’si gazete, 8’i dergi ve 38’i ise internet haberinden oluşmaktadır. 1. ünitede, gazete haberi temasına çalışma kitabında, etkinlik (2) şeklinde; ders kitabında, konu içerisinde gazete kupürü (7) şeklinde ve “*Kendimi Değerlendiriyorum*” başlığı altında çoktan seçmeli soru maddesinin öncülü (1) şeklinde yer verilmiştir. Bu haberlerden 2 tanesi “*Atatürkçülük*” konuları ile ilgili gazete haberleridir (s. 60, 63). 2. ünitede, gazete haberleri ile ilişkilendirilme **yapılmamasına** karşın *öğretmen kılavuz kitabında*, gazete haberi teması metin olarak düzenlenmiş şekilde kullanılmaktadır (s.75). 3. ünitede, gazete

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

haberleri çalışma kitabında, “İpek Yolu’nda Haber Var” isimli etkinlikte metin (2) şeklinde; ders kitabında, konu içerisinde gazete kupürü (1) şeklinde; internet haberi konu içerisinde metin (1) şeklinde ve dergi haberi teması metin (1) şeklinde yer almaktadır. 6. ünitede, gazete haberleri temasına çalışma kitabında, etkinlik (3) şeklinde; ders kitabında, gazete kupürü (1) şeklinde; internet haberleri temasına ders kitabında, konu metni (4) şeklinde; öğretmen kılavuz kitabında, metin (1) şeklinde yer verilmiştir (s193). 7. ünitede, gazete haberi temasına ders kitabında, gazete kupürü (8) şeklinde; öğretmen kılavuz kitabında metin (1) şeklinde; *Ünite Değerlendirmesinde* soru maddesinde öncül (1) şeklinde; dergi haberi temasına ders kitabında, konu metni (5) şeklinde; internet haberi temasına ders kitabında metin (7) şeklinde; çalışma kitabında, etkinlik (4) şeklinde; kılavuz kitabında, metin (2) şeklinde; değerlendirme çalışmalarında soru maddesinde öncül (3) şeklinde yer verilmiştir.

Özel yayınevinde, toplamda 24 habere yer verilirken bunun 4’ü gazete, 20’si i internet olup dergi haberine ise hiç yer **verilmemiştir**. 1. ünitede, gazete haberi temasına konu içerisinde metin (1) şeklinde; internet haberi temasına konu içerisinde metin (2) şeklinde yer verilmiştir. 2. ve 3. ünitede hiçbir haber türüne yer verilmemiştir. 4. ünitede, ders kitabında gazete haberi temasına konu içerisinde (1) yer verilmiştir. 5. ünitede, gazete haberi temasına ders kitabında, konu metni (1) şeklinde; çalışma kitabında ise etkinlik (1) şeklinde yer verilmiştir. İnternet haberi temasına ders kitabında, konu içerisinde metin (3) şeklinde yer verilmiştir.

Tablo 4. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Haberlere İlişkin Bulgular

Ünite No	Ünite Adı	MEB Yayını			Özel Yayın		
		Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi	Gazete Haberi	Dergi Haberi	İnternet Haberi
1	İletişim ve İnsan İlişkileri	-	-	-	1	-	-
2	Ülkemizde Nüfus	1	-	3	-	-	-
3	Türk Tarihinde Yolculuk	4	-	1	-	-	-
4	Zaman İçinde Bilim	2	-	1	-	-	-
5	Ekonomi ve Sosyal Hayat	1	-	1	4	-	-
6	Yaşayan Demokrasi	6	-	5	1	-	-
7	Ülkeler Arası Köprüler	5	-	3	-	-	3
TOPLAM		19	0	14	6	0	3

Tablo 4. incelendiğinde 7. sınıfta gazete, dergi ve internet haberlerine ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabında ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde;

MEB yayınında; toplamda 33 habere yer verilirken bunun 19’u gazete,14’ü ise internet haberinden oluşmaktadır.1. ünitede hiçbir haber türüne yer **verilmemiştir**. 3. ünitede, gazete haberi temasına ders kitabında, konu içerisinde gazete kupürü (2) şeklinde; kılavuz kitapta metin (1) şeklinde ve çalışma kitabında ise etkinlik (1) şeklinde yer verilmiştir. Bu ünite, *Takvimi Vakayı* (s.148), *Tercümanı Ahval* (s.149) ve *Hâkimiyeti Milliye* (s. 217) gazeteleri tarihsel belge niteliğinde kullanılmıştır. 4. ünitede, çalışma kitabında gazete haberleri etkinlik (2) şeklinde ve

Turkish Studies

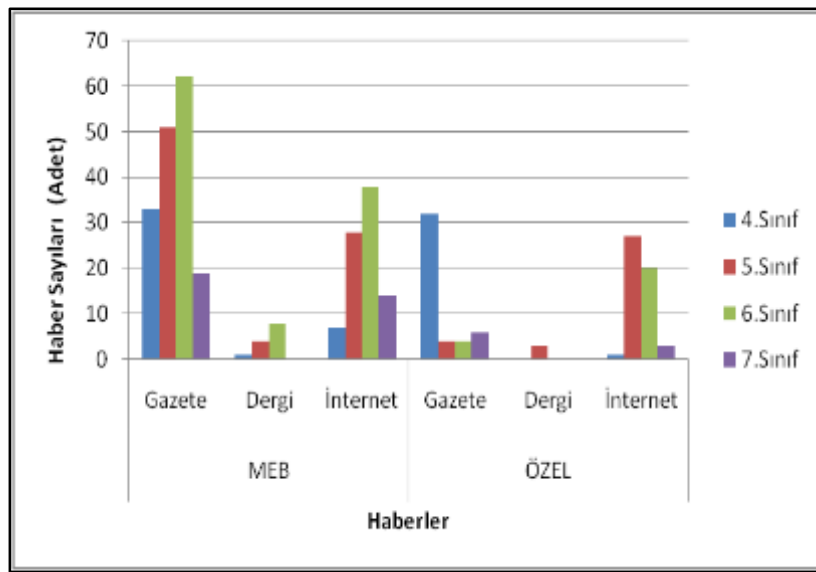
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

internet haberleri ise ders kitabında gazete kupürü (1) şeklinde yer almaktadır. 157. sayfadaki gazete kupürü şeklindeki *karikatür*, gazete haberi şeklinde gösterilmiştir.

Özel yayınevinde, toplamda 9 habere yer verilirken bunun 6'sı gazete, 3'ü ise internet olup dergi haberine ise her iki yayınevinde hiç yer verilmemiştir. 1. ünitede gazete haberi teması ders kitabında konu içerisinde konu metni (1) şeklinde yer almaktadır (s.45). 2.,3. ve 4. ünitede hiçbir haber türüne yer verilmemiştir. 5. ünitede, gazete haberi teması gazete kupürü (4) şeklinde; 6. ünitede, gazete kupürü (1) şeklinde fakat tarihsiz olarak yer almaktadır. 7. ünitede, internet haberi teması, ders kitabında konu metni (3) şeklinde yer almaktadır.

Grafik 1. 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Haber Sayılarının MEB ve Özel Yayına Göre Dağılım Grafiği

Grafik 1 incelendiğinde 4-7. sınıfta gazete, dergi ve internet haberleri sayılarının MEB ve Özel yayında ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Grafik 1'de görüldüğü gibi MEB yayınında, tüm haber temaları özel yayınevine göre daha fazla yer almaktadır. MEB yayınında, toplamda tüm haber temalarının sayısı (264), özel yayınevindeki tüm haber temalarının sayısının (100) iki katından fazladır. Haber temaları içerisinde *gazete haberleri* (211), MEB ve özel yayınevinde en çok yer verilen temadır. *İnternet haberi* temasına, MEB yayınında (87) ve özel yayında (51) yer verilmiştir. Temalar içerisinde her iki yayında da toplamda en az yer verilen tema, *dergi haberi* (15) temasıdır. Sınıf düzeyine göre; 6. sınıfta (132), 5. sınıfta (116), 4. sınıfta (74) ve 7. sınıfta (42) haber temalarına yer verilmiştir. En çok haberin kullanıldığı tema, 6. sınıfın MEB yayınında (62) *gazete haberi* temasıdır. 7. sınıf MEB yayınında, özel yayınevini 4., 6. ve 7. sınıflarında *dergi haberi* temasına hiç yer verilmemiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 5. Güncel Haberlerin Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Programındaki Sayıları

Yıllar	MEB				Özel			
	Gazete	Dergi	İnternet	TOPLAM	Gazete	Dergi	İnternet	TOPLAM
2011	14	-	4	18	-	-	-	-
2010	36	4	17	57	1	-	4	5
2009	53	4	23	80	9	-	11	20
2008	24	3	19	46	12	-	10	22
2007	9	1	2	12	6	-	4	10
2006	7	-	4	11	5	-	4	9
2005	5	-	2	7	10	-	12	22
2004	-	-	1	1	-	-	1	1
2003	2	-	-	2	-	-	1	1
2002	-	-	1	1	-	-	-	-
Tarihsiz	15	-	14	29	3	3	4	10
Toplam	165	12	87	264	46	3	51	100

Tablo 5 incelendiğinde 4-7. sınıfta gazete, dergi ve internet haber kaynaklı güncel haberlerin yıllara göre ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 5'te görüldüğü gibi, güncel haberlere, *MEB yayınında* (264) ve *özel yayınevinde* (100) haber temasıyla yer verilmiştir. Programda yer verilen haberler içerisinde, MEB yayınının *gazete haberi* teması (165), en çok güncel habere yer verilen temadır. En az güncel habere yer verilen temalar; MEB yayınının *dergi haberi* teması (12) ve özel yayınevının *dergi haberi* (3) temasıdır. MEB yayınında, *gazete haberlerinin* kullanımı (165) diğer temalara kıyasla daha fazla iken, özel yayınevinde *internet haberlerinin* kullanımı (51) diğer temalara kıyasla fazladır.

Güncel haberler içinde, MEB yayınında (29) ve özel yayınevinde (10) *tarihsiz* olarak yer verilen haber temalarının sayısı dikkati çekmektedir. MEB yayınında, en fazla haber teması 2009 yılında (53) ve 2010 yılında (36) *gazete haberleridir*. Özel yayınevinde, en fazla haber teması, 2005 yılında *internet haberi* (12) ve 2009 yılında internet haberidir (11). Özel yayınevinde, 2002 ve 2011 yıllarına ait hiçbir güncel haber temasına yer verilmemiştir. Güncel haberler, en fazla 2009 yılında çıkan haberlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyal bilgiler ders kitaplarında gazete haberleri, gazeteden kesilerek kitaba yapıştırılmış haber kupürleri ve metin şeklinde verilmektedir. Dergi haberleri de dergilerden kesilerek yapıştırılmış haber parçaları şeklindedir. İnternet haberleri, bilgisayar ekranında görünen internet sayfası görüntüsü içerisinde aynen çıktısı alınıp yapıştırılmış şekilde verilmektedir. Ayrıca bazı haberler Öğretmen Kılavuz Kitabında doğrudan metin şeklinde kullanılmaktadır. MEB ve özel yayınevi açısından kıyaslandığında haberlerin gösterim şekli çok farklı değildir.

4. sınıf MEB yayın evinde 7, özel yayınevinde 1; 5. sınıflarda ise MEB yayın evinde 28, özel yayınevinde 27 internet haberine yer verilirken, Gedik (2008) tarafından yapılan 2006-2007 yılına ait kitapların incelendiği çalışmada 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında internet haberlerine yer verilmediği görülmektedir. Bu durum 2006 ile 2014 yılına ait kitaplar karşılaştırıldığında 2014

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

yılında internet haberlerine oldukça geniş şekilde yer verildiğini göstermektedir. MEB tarafından yayımlanan “*Gazete Kupürlerinden Yararlanma*” açıklamasında 4. sınıf 1. ünite, gazete kupürlerinden yararlanılması 4. kazanım ile ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008). Ders kitabında bu ilişkilendirme doğrultusunda gazete kupürü kullanılmamıştır. 2. ünite, gazete haberleri aynı zamanda sosyal bilgiler ders kitaplarında “Atatürkçülük” konularıyla ilgili gazete haberlerine örnektir (Uslu, 2014: 386). 5. ünite, gazete haberleri aynı zamanda günümüzün önemli problemlerine örnek olabilecek gazete haberleridir ve güncel haberlerin kullanımına örnektir (Akbaba, 2013: 262). 8. ünite, programda 1. kazanım cümlesinin gazete haberleri ile ilişkilendirilmesine karşın (MEB, 2008) ders kitabında hiçbir haber türü kullanılmamıştır. 4. sınıf özel yayınevinde; 3. ünite, konuların kazanımları, gazete kupürlerini kullanma ile ilişkilendirilmemiştir (MEB, 2008). Bu yüzden ders kitabı ve çalışma kitabında haberlere yer verilmemiştir. 5. ünitenin 6. kazanım cümlesi gazete kupürlerinden yararlanma ile ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008). 6. ünite ile ilgili olarak “*Gazete kupürlerinden yararlanılarak toplumsal örgüt, resmî kurumlar ve grupları hangi ihtiyaçlardan doğduğu ve işlevlerini gerçekleştirme biçimleri hakkında değerlendirmeler yaptırılabilir.*” şeklinde bir açıklama yapılmıştır (MEB, 2008). 7. ünite, konuların kazanımları, gazete kupürlerini kullanma ile ilişkilendirilmemiştir (MEB, 2008). Buna rağmen ders kitabında ve çalışma kitabında gazete haberlerine gazete kupürü (6) şeklinde yer verilmiştir.

Gedik (2008) tarafından yapılan çalışmada incelenen kitaplarda 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında en çok kullanılan haber kaynakları gazetelerdir. Çalışmada da 4. ve 5. sınıflarda en çok kullanılan haber kaynağı gazete olup bu durum sadece 5. sınıf özel yayın evinde değişiklik gösterip burada en çok internet haberlerine yer verilmektedir. 5. sınıf 2. ünitenin 1. ve 2. kazanımları gazete haberleri ile ilişkilendirilerek “*Ülkemizin doğal varlıkları, tarihî mekânları, yapıtları, kültürel özellikleri vb. ile ilgili gazete kupürleri toplanarak pano oluşturulabilir.*” şeklinde bir açıklama söz konusudur (MEB, 2013: 98).

Gedik (2008) tarafından yapılan çalışmada incelenen kitaplarda 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında genel olarak internet haberlerinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Çalışmada ise gazete haberleri ağırlıkta olup (MEB, 62), (Özel, 24) internet haberlerine (MEB, 38), (Özel, 20) yeterince yer verilmemiştir. **MEB yayınında;** gazete kupürlerinden yararlanma ile ünite ve kazanım cümlelerinin ilişkilendirilmesi dikkate alındığında 6. sınıfta, sadece 2. ünite, hiçbir ilişkilendirme yapılmadığı görülmektedir (MEB, 2008). **Özel yayınevinde;** 1. ünite, gazete haberi temasına konu içerisinde metin (1) şeklinde; internet haberi temasına konu içerisinde metin (2) şeklinde yer verilmiştir. 2. ünite, gazete haberleri ile hiçbir ilişkilendirme yapılmadığı görülmektedir (MEB, 2008).

Gedik (2008) tarafından yapılan çalışmada incelenen kitaplarda 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında da internet kaynaklı haberler daha fazla olarak bulunmasına karşın araştırma her iki yayınevinde de gazete haberi daha fazladır. 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında 2, 5 ve 7. ünitelerdeki kazanım cümleleri ile gazete kupürlerinden yararlanma ilişkilendirilmiştir (MEB, 2008).

Sosyal bilgiler öğretim programında, tarihi bir belge olarak kullanılan haberlerin dışında, günümüzdeki önemli sorunlara değinen haberler güncel haberlerdir (Akbaba, 2013: 262). Güncel haberlere, *MEB yayınında* (264) ve *özel yayınevinde* (100) yer verilmiştir. MEB yayınında, tüm haber temaları özel yayınevine göre daha fazla yer almaktadır. Haber temaları içerisinde her iki yayınevi içinde en çok *gazete haberleri* sonrasında *internet* en son olarak da *dergi haberleri* gelmektedir. Gedik (2008) tarafından yapılan çalışmada da incelenen kitaplarda toplam olarak en fazla kullanılan haber kaynağı gazete olup en az dergi haberleridir. Bu durum 2008 yılından 2013 yılına kadar 5 yıllık süre içinde çocukların internet kullanımının gittikçe arttığı bir dönemde internet haberlerine daha fazla yer verilmemesinin büyük bir eksikliğini ortaya koymaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

En az güncel habere yer verilen temalar; MEB yayınının *dergi haberi* teması (9) ve özel yayınevini *dergi haberi* (3) temasıdır. MEB yayınında, *gazete haberlerinin* kullanımı (153) diğer temalara kıyasla daha fazla iken, özel yayınevini *internet haberlerinin* kullanımı (55) diğer temalara kıyasla fazladır. Güncel haberler içerisinde, MEB yayınında, en fazla haber teması 2009 yılında (51) ve 2010 yılında (34) *gazete* haberleridir. Özel yayınevini, en fazla haber teması, 2005 ve 2009 yıllarında *internet haberi* (13,12) şeklindedir. Özel yayınevini, 2002 ve 2011 yıllarında hiçbir haber temasına yer verilmemiştir. Güncel haberler, en fazla 2009 yılında çıkan haberlerdir.

Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer almış olan güncel konuların sayısına bakıldığında, 4. sınıftan 6. sınıfa kadar artış göstererek devam ettiği görülmektedir. Güncel konularla ilgili haberlere 6. sınıf kitaplarında diğer sosyal bilgiler ders kitaplarına nispetle daha fazla yer verilmiştir. Ancak güncel konularla ilgili haberlerin 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında azaldığı görülmektedir. Bunda 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında bulunan konuların yoğunluğu ve tarih ünitesinin ağırlıklı olarak yer almasının etkisi olabilir. Bilgisayar ve internet kullanma yaşının gitgide küçüldüğü düşünülürse, 4.sınıftan başlayarak 7.sınıfa doğru ders kitaplarında da internet kaynaklı haberlerin bulunması ve sayıca fazla olması, öğrencilerin bilgisayar ve interneti faydalı bir şekilde kullanmaları için yol gösterici olabilir. Bu sayede öğrenciler, gerekli bilgileri ve haberleri araştırma konusunda bilinçlenebilirler.

Sosyal bilgiler ders kitaplarının basım yılı (2013) itibariyle son bir-iki yıl içerisinde meydana gelmiş güncel konuların seçilmesine dikkat edilmediği görülmektedir. Kitap öğrencinin önüne geldiğinde olayların çoğu güncelliğini kaybetmiş ve unutulmaya yüz tutmuş olmaktadır. Bu yüzden kitabın yayına hazırlandığı zaman itibariyle son bir yıl içerisinde meydana gelmiş olan olaylara ilişkin haberlere yer verilmesi, daha eski haberlere yer vermekten mümkün olduğu kadar kaçınılması yerinde olacaktır. Ünitenin konusu ile alakasından dolayı geçmişte yayınlanmış (2003, 2005 gibi) bazı haberlere de yer verildiği görülmektedir.

Sınıf düzeyine göre bakıldığında, en fazla haber teması 6. sınıf ve en az haber teması 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer almaktadır. Programın öngördüğü *gazete kupürlerinden yararlanma* ile ders kitabına yansıyan haber sayıları arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Haberlerin kullanım türü dikkate alındığında ise *güncel haberlerin* kullanımı, *tarihi belge* olarak haberlerin kullanımından daha fazladır.

Haber kaynaklarının kitaplarda gösterim şekli, MEB ve özel yayınevlerinde farklılık göstermektedir. MEB yayınında haberler, haber kaynağının türü ve tarihi yazılarak hemen haberin altında gösterilmektedir (Örneğin: *Gazete Haberi 10 Şubat 2009, İnternet Haberi, 17 Ağustos 2008*). Özel yayınevini haberler, haber türü ve parantez içinde üniteye geçtiği sıra yazılarak gösterilmekte ve haberlere yönelik kaynakçada haberlerin tarihlerine yer verilmektedir (Örneğin: *Basından 4,2, Gazete Haberi (1)* şeklinde). Haberlerin kullanım biçiminde, *internet sayfası/sitesi* ile *internet haberi* karışmaktadır. Bazı yerlerde internet sayfası haber, bazı yerlerde de internet haberi internet sayfası olarak kitaplarda yer almaktadır.

Haber kaynaklarının yazımında ders kitaplarında bazı yanlışlıklar dikkati çekmektedir. Örneğin; MEB yayınında, 5. ünite içerisinde yer alan değerlendirme sorusu olarak haber tahlilinin yaptırıldığı soru maddesinde, *dergi haberi* temasının açıklaması yanlış verilmiştir. Soru maddesinde, “*Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz*” şeklinde yer almasına rağmen haberin altında “*Dergi Haberi, 7-10 Mart 2009*” şeklinde bir açıklama yapılmıştır (s.93). Üniteler içerisinde yer alan bazı metin ve kupürlerin hangi haber kaynağına ait olduğu tespit edilememiştir. Öğretmen Kılavuz Kitabındaki açıklamalar dikkate alındığında bu temalar sadece haber veya metin olarak isimlendirilmekte fakat hangi haber temasına girdiği anlaşılmamaktadır. Örneğin; MEB yayınının ders kitabında, 5. ünite konu içerisinde *dergi* metinleri (2) kullanılmış fakat bunlar haber

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

niteliğinde ele alınmamıştır (s.177-178). Ayrıca bir dergiden alınan *karikatür* ders kitabında yer almakta fakat bu da dergi haberi temasına girmemektedir (s. 170).

MEB yayınında, haber temalarının yer aldığı alt temalar, özel yayınevinden daha fazladır. Özel yayınevinde haber temaları daha çok konu içerisinde *metin* ve *gazete kupürü* şeklinde yer almaktadır. Burada yer alan alt temalar, *değerlendirme* veya *ünite değerlendirilmesinde* etkinlik olarak ve soru maddesinde öncül olarak daha az kullanılmaktadır. Buna karşın MEB yayınında, haber temaları konu içerisinde ve çalışma kitabında gazete kupürü, değerlendirme, etkinlik, soru maddesi öncülü ve metin şeklinde daha fazla kullanılmaktadır. “Atatürkçülük” konularıyla ilgili gazete haberleri daha çok MEB yayınında kullanılmakta ve bu haberler hem konu içerisinde gazete kupürü ve metin şeklinde hem de çalışma kitabında etkinlik olarak kullanılmaktadır.

Öneriler

- ✓ Güncel konular sürekli değiştiği için ders kitaplarının her yeni basımda yeniden güncellenmesi ve daha yeni konulara yer verilebilir.
- ✓ 4. sınıftan başlayarak 7. sınıfa doğru ders kitaplarında da internet kaynaklı haberlerin sayısı artırılabilir.
- ✓ Ders kitabında dergi haberlerine daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin dergi okuma alışkanlığı kazanması konusunda faydalı olabilir. Özellikle öğrencinin ilgisini çekecek, merakını uyandıracak ve daha fazla bilgi edinme ihtiyacı hissetmesini sağlayabilecek şekilde seçilen dergi haberleri daha etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, A. (2010). İlköğretim Okullarında Öğretim Teknolojilerinin Durumu ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Teknolojileri Kullanma Düzeyleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15: 1-17.
- AKBABA, B. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görsel Materyal Öğretimi, Safran, M. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (284-319), Ankara: Pegem Akademi.
- AKBABA, B. (2013). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Görsel Kaynakların Kullanımı, Akbaba, B. (Ed.). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler* (234-276). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- DEVECİ, H. (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4 (3): 159-166.
- DÖNMEZ, C., YAZICI, K. (2008). T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- GEDİK, D. H. (2008). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Güncel Konular, *TSA*, 12, S.1: 117-134.
- GUENTHER, J. (2014). Using the Newspaper in Secondary Social Studies American Newspaper Publishers. http://mie.democratandchronicle.com/sites/default/files/documents/Secondary_Social_Studies.pdf 12.06.14.
- HO, H., HSU, Y. (2011). Improving the Textbook Adoption Procesey in Taiwan, *International Education Studies*. 4 (4), ss. 92-98. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v4n4p92>. <http://Oeds.b.ebscohost.com.library.metu.edu.tr/>. Erişim Tarihi: 24.03.2014.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- KABAPINAR, Y. ve BAYSAL, N. Z. (2004). İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimine Yaşamın Kendisini Taşımak: Gazete Haberinin Kullanıldığı Bir Öğretimin Tasarlanması ve Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada EğitimYönetimi*, 39: s. 384-419.
- KARACA, F. (2011). İlköğretim Öğretmenleri Derslerinde Ne Tür Öğretim Araç ve Gereçleri Kullanmaktadırlar? *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32: s.131-148.
- KARADAĞ, R. ve KAYABAŞI, B. (2011) Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Okuma Metinleri Olarak Gazete Köşe Yazılarının Kullanılması, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011*, www.turkishstudies.net/DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/Turkish Studies. 2492, p. 989-1010.
- KEE, C. P., İBRAHİM, F. & MUSTAFFA N. (2010). Framing a Pandemic: Analysis of Malaysian Mainstream Newspapers in the H1N1 Coverage Journal of Media and Information Warfare Vol. 3: 105-122.
- LİBRESKO, A. (2003). Current Events Matters... For Elementary Social Studies Methods Students. *The International Social Studies Forum*. 3, (1): 273-276.
- MEB (2005). Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu(4-5. sınıflar). MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2011). *İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Pasifik Yayıncılık.
- MEB (2011a). *İlköğretim 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- MEB (2013). *İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. (4.Baskı). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB (2013a). *İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Tuna Yayıncılık.
- MEB (2013b). *İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. (4.Baskı). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB (2013c). *İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. (4.Baskı). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB (2013d). *İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: İmyay Yayıncılık.
- MEB (2013e). *İlköğretim 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. (2.Baskı). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MUNCK, C., S. (2007). Using Newspapers And News Magazines To Teach History. A Master's Project For ED 7999. Wayne State University.
- ÖZTÜRK, C. ve DİLEK, D. (2002). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programları. Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (ss:47-81) Ankara: Pegem Yayıncılık.

- STREET, C. (2002) Teaching with the Newspaper, *The Social Studies*. 93,3: 131-133, DOI: [10.1080/00377990209599897](https://doi.org/10.1080/00377990209599897).
- TANGÜLÜ, Z. (2013).8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Bu Derse İlişkin Tutum ve Başarısına Etkisi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/5 Spring 2013*, <http://www.turkishstudies.net/DOI> Number:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5010>, p.779-788.
- TOMAL, N.,KARADENİZ, C.,DEMİRKAYA, H. (2008). Gazete Haberlerinin Coğrafya Öğretimindeki Önemi *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. Cilt 9, Sayı 1: 73-85.
- TTKB, <http://www.memden15.gen.tr/downloads/down/2008-gazetekupuru.pdf>, “İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma”, Erişim: 18.06.2014.
- Türk Dil Kurumu. (2014). Gazete. *Büyük Türkçe Sözlük* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts adresinden edinilmiştir.
- USLU, S. (2013). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Atatürkçülük Konularının Öğretimi, Akbaba, B. (Editör), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler (352-392)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- UYGUR, M. ve YELKEN,Y., T. (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Grup Çalışmasıyla Gazete Kupürlerinden Poster Oluşturma Tekniğinin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, *Milli Eğitim Dergisi*, 39 (185): 314-327.
- ÜNLÜER, G. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- ÜNLÜER, G. ve YAŞAR, Ş. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1): 43-57.
- YAŞAR, Ş. ve GÜLTEKİN, M. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı. Öztürk, C. (Ed.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (310-342)*. Ankara: Pegem Akademi
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Tıpkı Basım 3.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

ÇELİKKAYA, T., YAKAR, H., Sosyal Bilgiler Programında Gazete, Dergi ve İnternet Haberlerinin Kullanılması, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/3 Winter 2015*, p. 251-270, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7652>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

